

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien
eläkelain 10 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että maatalousyrittäjien omavastuuta eläketurvansa rahoituksesta lisätään. Tämä toteutetaan korottamalla vakuutusmaksun niin sanottu alennettu prosentti nykyisestä 40 prosentista 49 prosenttiin perusprosentista. Korotus nostaa keskimääräistä maatalousyrittäjän eläkevakuutusmaksua 8,3 prosentista 10,1 prosenttiin työtulosta eli vuositasolla keskimäärin 1 000 markalla henkilöä kohden.

Muutosten johdosta maatalousyrittäjien

eläkelain mukainen vuotuinen vakuutusmaksutulo kasvaa arviolta 150 miljoonaa markkaa. Tästä aiheutuu vastaavan suuruisen kustannussäästö valtiolle. Esitys liittyy valton talousarvioesitykseen vuodelle 1996 ja on osa valtiontalouden tasapainottamista koskevia toimenpiteitä. Esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi talousarvioesityksen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Maatalousyrittäjien eläkelakia (MYEL 467/69) säädettäessä vakuutusmaksu sidottiin perusprosenttiin, jonka sosiaali- ja terveysministeriö sanotun lain 10 §:n 2 momentin mukaan vahvistaa vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain (395/61) mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista. Lisäksi säädettiin, että valtio kustantaa maatalousyrittäjien eläkemenoista sen osuuden, jota vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotot eivät kata. Rahoitusrahenne perustui siihen, että maatalouden piirissä vanhat ikäluokat olivat suhteellisen suuria väestön keskimääräiseen ikäkaumaan verrattuna, mikä puolestaan on korottanut huomattavasti maatalouden eläkevakuutuskustannuksia. Elinkeinorakenteen muuttumisesta johtuvaa ylikustannusta ei katsottu voitavan jättää yrittäjien vakuutusmaksuilla rahoitettavaksi.

Kokonaan perusprosentin perusteella määräytyvän vakuutusmaksun katsottiin kuitenkin tulevan pienviljelijöille kohtuuttoman raskaaksi. Tämän vuoksi vakuutusmaksu määrittiin porrastettavaksi siten, että se oli 2/5 perusprosentin mukaan määräytyvästä maksusta työtulon 5 000 markkaan saakka vuoden 1970 indeksissä ja sen yltävästä osasta perusprosentin mukainen. Työtuloraja oli alunperin yritysکوhtainen, myöhemmin se muuttui henkilökohtaiseksi ja markkamääräistä rajaa on korotettu.

Työtulosäännösten muututtua 1 päivänä heinäkuuta 1990 voimaan tulleen lainmuutoksen (1312/89) johdosta joustavammiksi, jyrkkä raja alennetun ja täyden vakuutusmaksun välillä oli joissakin tapauksissa johtanut siihen, että korkeampaa vakuutusmaksua välttääkseen maatalousyrittäjät olivat päätyneet viljelmän olosuhteita alempaan työtuloon. Vuoden 1992 alusta lukien MYEL:a muutettiin siten, että vakuutusmaksu työtulon lisäksi muuttuu nykyisin liukuvasti alennetusta maksusta täyden perusprosentin mukaan määräytyväksi maksuksi. Lisäksi lainmuutoksella (376/95) alkavia yrittäjiä koskevia työtulon määräytymissäännöksiä muutettiin toukokuun alusta 1995 lukien joustavammiksi. Tuolloin luovuttiin erityissäännöksestä, jonka nojalla työtulo oli

lähtökohtaisesti aina vahvistettava perustytötulon suuruiseksi yrittäjätoiminnan kahden ensimmäisen vuoden ajalta.

Vakuutusmaksu määräytyy nykyisin alennetun prosentin (2/5 perusprosentista) mukaan siltä osin kuin vakuutetun maatalousyrittäjien eläkelain mukainen työtulo on enintään 81 689,34 markkaa (v. 1970 ind. 9 400) vuodessa.

Sanotun työtulorajan ylitteeltä 143 390,86 markkaan asti vakuutusmaksu on seuraavan kaavan mukainen:

$$\begin{array}{rcl} 2 & 0,75 T + 50 \\ - p & \text{-----} & (T - 9\,400) \\ 5 & 7\,100 \end{array}$$

Kaavassa T on maatalousyrittäjälle vahvistettu työtulo ja p on perusprosentin sadasosa. Markkamäärät 50, 7 100 ja 9 400 ovat vuoden 1970 työntekijäin eläkelain mukaisessa indeksissä.

Siltä osin kuin vakuutetun työtulo ylittää 143 390,86 (v. 1970 ind. 16 500) markkaa, vakuutusmaksu on perusprosentin suuruinen.

MYEL-vakuutusmaksu vuonna 1995 on siten 8,08 prosenttia työtulosta siltä osin kuin vuotuinen työtulo on enintään 81 689,34 markkaa. Vakuutusmaksu on 20,2 prosenttia siltä osin kuin työtulo ylittää 143 390,86 markkaa. Tällä välillä vakuutusmaksuprosentti nousee työtulon ylitteeltä lineaarisesti 8,08 prosentista 20,2 prosenttiin työtulosta. Maatalousyrittäjistä 84 prosentilla työtulo jää alle nykyisen vakuutusmaksun alennusrajan. Ylemmän työtulorajan ylitteellä yksi prosentti vakuutetuista. Kaikkien MYEL-vakuutettujen keskimääräinen vakuutusmaksu vuonna 1995 on 8,3 prosenttia työtulosta.

Työntekijäin eläkelain mukainen keskimääräinen vakuutusmaksuprosentti, johon MYEL:n mukainen vakuutusmaksu siis on sidottu, on noussut huomattavasti viime vuosien aikana. Perusprosentti oli 5,0 MYEL:n voimaantullessa vuonna 1970. Vuonna 1993 perusprosentti oli 18,2. Sanotusta vuodesta lukien myös työntekijät ovat osallistuneet eläketurvansa kustantamiseen maksamalla työntekijäin eläkemaksua työeläkejärjestelmän rahoituksen turvaamiseksi. Vuonna 1995 työntekijäin eläkelain mukainen keskimääräinen vakuutusmaksu on 20,6 pro

senttia palkoista, johon sisältyy työntekijöiden eläkemaksuosuutta 4 prosenttiyksikköä. MYEL:n mukainen perusprosentti on hie-
man alhaisempi (20,2), koska MYEL-järjes-
telmä ei osallistu työntekijöiden eläkelain mu-
kaiseen vakuutusmaksuun sisältyviin luotto-
vakuutuksen kustannuksiin.

Maatalousyrittäjien ikärakennetta kuvaa se, että vuoden 1994 lopussa MYEL-vakuutet-
tuja oli 150 600 ja MYEL-eläkkeensaajia 214 800. MYEL-vakuutettujen keski-ikä oli 45 vuotta. Keskimääräinen vuotuinen MYEL-työtulo oli 54 000 markkaa. Työtu-
lotason alhaisuudesta johtuu, että myös maat-
alousyrittäjien eläkkeet jäävät pieniksi. Vuonna 1994 keskimääräinen MYEL-van-
huuseläke oli 729 markkaa kuukaudessa. Sanottuna vuonna valtion osuus MYEL-elä-
kemenosta sukupolvenvaihdoseläkemenon
mukaan lukien oli 77 prosenttia.

Yrittäjien eläkelain (468/69) mukaan va-
kuutettujen yrittäjien eläkevakuutusmaksu on
sidottu työntekijöiden eläkelain mukaiseen kes-
kimääräiseen maksuprosenttiin kuten maat-
alousyrittäjilläkin. Yrittäjillä ei ole alennet-
tua maksuprosenttijärjestelmää sellaisena
kuin se on MYEL:ssä. Yrittäjillä on sen si-
jaan ollut vuodesta 1993 lukien ns. alkavan
yrittäjän vakuutusmaksualennus, joka on
50 % maksusta yritystoiminnan alkamisvuod-
elta ja kahdelta sitä seuraavalta kalenterivi-
vuodelta. Alennuksen saa yritystoiminnan
alle 43-vuotiaana aloittava henkilö.

Aikaisemmin yrittäjien eläkelain mukaises-
sa vakuutusmaksussa oli ns. pienyrittäjä-
alennus, joka poistui kokonaan vuoteen 1995
mennessä. Vuonna 1994 yrittäjien eläkelain
mukaan vakuutettuja oli 160 000 ja elä-
kkeensaajia 63 000. Vakuutettujen yrittäjien
keski-ikä oli 43 vuotta. Yrittäjien keskimää-
räinen yrittäjien eläkelain mukainen vuotui-
nen työtulo oli noin 74 000 markkaa ja
vanhuuseläke 2 298 markkaa kuukaudessa.

Maatalousyrittäjien eläketurvan rahoitus
katetaan osin vakuutusmaksuilla ja osin val-
tion tuella myös useissa muissa Euroopan
maissa. Maksuosuudet vaihtelevat kuitenkin
suuresti ja vertailtavuutta vaikeuttavat erot
eläkejärjestelmissä ja eläketasossa. Muissa
Pohjoismaissa kuin Suomessa maatalousyrit-
täjät kuuluvat yleisen eläkejärjestelmän pii-
riin. Saksassa ja Ranskassa sen sijaan maata-
lousyrittäjillä on oma eläkejärjestelmänsä.
Valtion osuus maatalousyrittäjien eläketur-
van rahoituksesta on näissä maissa suuri.
Saksassa maatalousyrittäjien eläkejärjestelmä

rahoitetaan vakuutetuilta perittävällä tasasu-
ruisella maksulla (noin 3 500 DMk vuonna
1994) ja valtion osuudella. Koko järjestel-
män kustannuksista valtion osuus vuonna
1993 kattoi 72 % ja vakuutettujen 28 %.
Ranskassa maatalousyrittäjien vanhuuseläke-
vakuutusmaksu on noin 14 % tuloista. Koko
sosiaalivakuutusjärjestelmän kustannuksista
valtio kustantaa suoraan 12 %, 18 % saa-
daan arvonnalisäverosta, 32 % eläkelaitosten
välisistä tasausmaksuista ja vakuutettujen
osuus on noin 20 %. Lisäksi valtio korvaa
eläkelaitoksille tietyistä vähimmäisetuuksista
koituvat kustannukset. Espanjassa, Italiassa
ja Portugalissa samoin kuin Iso-Britanniassa
valtio osallistuu vain vähimmäiseläketurvan
rahoitukseen. Etelä-Euroopan maissa yrittä-
jien vakuutusmaksu on tavallisimmin 10-20
prosenttia ansiotuloista.

Lähiuosina Suomen maatalousyrittäjien
määrän ja tulotason kehitykseen tulee olen-
naisesti vaikuttamaan jäsenyytemme Euroo-
pan unionissa ja sen yhteinen maatalouspoli-
tiikka. Toukokuun 27. päivänä 1994
tehdyllä hallituksen periaatepäätöksellä maat-
alouden kansallisista tukitoimenpiteistä py-
rittiin helpottamaan maatalouden sopeutu-
mista uuteen tilanteeseen ja turvaamaan
maatilojen kilpailukykyisen ja kannattavan
toiminnan edellytykset. Rakennepoliittiset
toimenpiteet nähtiin keskeisenä tekijänä
maatalouden kilpailukykyyn parantamisessa.
Neuvottelut maatalouden tukimuodoista Eu-
roopan unionin kanssa ovat edelleen osittain
kesken ja valtiontaloudellisista syistä kansal-
lista tukea joudutaan tarkistamaan.

2. Ehdotetut muutokset

Hallitusohjelman mukaan maatalousyrittä-
jien ja yrittäjien sosiaaliturvajärjestelmiä
kehitetään lisäämällä mm. omavastuita. Hal-
litusohjelman lisäpöytäkirjassa (toimenpiteet
vuoden 1996 talousarviossa) todetaan, että
maatalouden yrittäjäläkkeiden maksualen-
nus poistetaan asteittain, jolloin säästövaiku-
tus vuonna 1996 on 150 miljoonaa mark-
kaa.

Edellä olevan johdosta ehdotetaan maata-
lousyrittäjien eläkelakia muutettavaksi si-
ten, että maatalousyrittäjien vakuutusmak-
suosuutta nostettaisiin tasapuolisesti kaikilla
työtulotasoilla. Tämä toteutettaisiin korot-
tamalla alennettu vakuutusmaksu nykyisestä
40 prosentista 49 prosenttiin perusprosentis-
ta. Sen seurauksena korotusta tulisi kaikkiin

MYEL-maksuprosentteihin.

Rajamäärä, jonka alittavasta työtulosta vakuutusmaksu määräytyisi alennetun prosentin mukaan, nousisi tästä syystä nykyisestä 81 689,34 markasta (v. 1970 ind. 9 400) 91 248,73 markkaan (v. 1970 ind. 10 500). Vakuutusmaksu työtulon lisäykseltä nousisi edelleen liukuvasti alennetusta prosentista täyteen perusprosenttiin 91 248,73 markan ja 143 390,86 markan työtulon välillä. Vakuutusmaksu olisi 91 248,73 markan ylitteeltä seuraavan kaavan mukainen:

$$0,49 p \frac{0,51 T + 525}{5\ 880} \quad (T - 10\ 500)$$

Kaavassa T on maatalousyrittäjälle vahvistettu työtulo ja p on perusprosentin sadasosa. Kaavan markkamäärät 525, 10 500 ja 5 880 ovat vuoden 1970 indeksissä.

Vakuutusmaksu olisi edelleenkin perusprosentin suuruinen 143 390,86 markkaa ylittävän työtulon osalta.

Ehdotettu muutos merkitsisi, että maatalousyrittäjien maksama vakuutusmaksu nousisi 8,08 prosentista (vuonna 1995) 9,9 prosenttiin (vuonna 1996) työtulosta siltä osin kuin työtulo alittaa alemman rajamäärän. MYEL-vakuutettujen keskimääräinen vakuutusmaksu nousisi 8,3 prosentista 10,1 prosenttiin työtulosta. Kun keskimääräinen vuotuinen vakuutusmaksu vuonna 1995 on 4 580 markkaa vakuutettua kohden, se nousisi tämän ehdotuksen johdosta 5 550 markkaan. Korotus olisi noin 1 000 markkaa eli 21 prosenttia. Sen lisäksi ensi vuoden vakuutusmaksua nostaa työeläkkeiden maksutason korotuksesta johtuva perusprosentin korotus ja työtulojen indeksikorotus.

Ehdotetulla muutoksella toteutetaan hallituksen ohjelmassa vuodelle 1996 asetettu säästövaatimus. Valtion vuoden 1996 talousarvioesityksessä on lisäksi sovittu, että sosiaali- ja terveysministeriö selvittää ennen vuoden 1997 valtion talousarvioesityksen laatimista, miten maatalousyrittäjien sosiaaliturvajärjestelmien toimintaa voidaan kehittää siten, että kyseisillä toimilla saavutetaan hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa tarkoitettuja säästöjä järjestelmien tehokkuus ja jatkuvuus samanaikaisesti säilyttäen. Valmistelussa otetaan huomioon hallitusohjelman hyväksymisen jälkeen tehty eläkepoliittiset ratkaisut.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Maatalousyrittäjien eläkelain 13 §:n 1 momentin mukaan sanotun lain mukaisten eläkkeiden ja muiden etuuksien kustannuksista vastaavat maatalousyrittäjien eläkelaitos ja valtio. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kustannettava osuus muodostuu eläkelaitoksen saamista vakuutusmaksuista, joista on vähennetty eläkelaitoksen kohtuulliset hoitokulut, ja sijoitusten tuotoista. Valtio vastaa eläkkeiden ja muiden etuuksien kustannuksista muilta osin, kuitenkin niin, että ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion vastuulla on yksi kolmannes.

Ehdotettu alennetun prosentin korotus nostaisi vakuutettujen vakuutusmaksuja 150 miljoonalla markalla vuodessa. Muutos lisäisi maatalousyrittäjien eläkelaitoksen vakuutusmaksutuloa ja tuottaisi valtiolle vastaavan suuruisen kustannussäästön, ellei maksunkorotus johtaisi työtulon alentamispyyntöihin. Seuraavina vuosina vakuutetuille aiheutuva maksurasituksen lisäys ja valtion säästö olisivat samaa suuruusluokkaa kuin vuonna 1996.

Vuonna 1996 MYEL-eläkemeno sukupolvenvaihdoseläkemeno mukaan lukien on Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta saadun tiedon mukaan arviolta 2 700 miljoonaa markkaa, josta valtion osuus talousarvioesityksen mukaan on 1 948 miljoonaa markkaa eli 72 prosenttia.

4. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Työhön ovat osallistuneet valtiovarainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, Eläketurvakeskuksen, Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen, kansaneläkelaitoksen ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton MTK edustajat.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 10 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 13 päivänä marraskuuta 1992 annetussa laissa (1007/92), seuraavasti:

10 §

Maatalousyrittäjä on velvollinen suorittamaan tämän lain mukaista eläketurvaa varten vakuutusmaksun, joka lasketaan hänen työtulostaan. Vakuutusmaksu on alennetun prosentin mukainen siltä osin kuin työtulo on enintään 10 500 markkaa, väliprosentin mukainen siltä osin kuin työtulo ylittää 10 500 markkaa, mutta on enintään 16 500 markkaa, ja perusprosentin mukainen työtulo on 16 500 markkaa ylittävältä osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa perusprosentin vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääristä

vakuutusmaksua prosentteina palkoista. Alennettu prosentti on 49 prosenttia perusprosentista. Väliprosentti on alennettu prosentti kerrottuna luvulla, joka saadaan, kun 0,51-kertaisen työtulon ja 525 markan summa jaetaan 5 880 markalla. Väliprosenttia laskettaessa työtulo otetaan huomioon enintään 16 500 markkaan saakka.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 ja sitä sovelletaan vakuutusmaksuun, joka kohdistuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan.

Tässä laissa säädetyt markkamäärät vastaavat vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 10 §:n 1 ja 2 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat 13 päivänä marraskuuta 1992 annetussa laissa (1007/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

10 §

Maatalousyrittäjä on velvollinen suorittamaan tämän lain mukaista eläketurvaa varten vakuutusmaksun, joka lasketaan hänen työtulostaan. Vakuutusmaksu on alennetun prosentin mukainen siltä osin kuin työtulo on enintään 9 400 markkaa, väliprosentin mukainen siltä osin kuin työtulo ylittää 9 400 markkaa, mutta on enintään 16 500 markkaa, ja perusprosentin mukainen työtulon 16 500 markkaa ylittävältä osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa perusprosentin vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista. Alennettu prosentti on 2/5 perusprosentista. Väliprosentti on alennettu prosentti kerrottuna luvulla, joka saadaan, kun 0,75-kertaisen työtulon ja 50 markan summa jaetaan 7 100 markalla. Väliprosenttia laskettaessa työtulo otetaan huomioon enintään 16 500 markkaan saakka.

Ehdotus

10 §

Maatalousyrittäjä on velvollinen suorittamaan tämän lain mukaista eläketurvaa varten vakuutusmaksun, joka lasketaan hänen työtulostaan. Vakuutusmaksu on alennetun prosentin mukainen siltä osin kuin työtulo on enintään 10 500 markkaa, väliprosentin mukainen siltä osin kuin työtulo ylittää 10 500 markkaa, mutta on enintään 16 500 markkaa, ja perusprosentin mukainen työtulon 16 500 markkaa ylittävältä osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa perusprosentin vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista. Alennettu prosentti on 49 prosenttia perusprosentista. Väliprosentti on alennettu prosentti kerrottuna luvulla, joka saadaan, kun 0,51-kertaisen työtulon ja 525 markan summa jaetaan 5 880 markalla. Väliprosenttia laskettaessa työtulo otetaan huomioon enintään 16 500 markkaan saakka.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 ja sitä sovelletaan vakuutusmaksuun, joka kohdistuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan.

Tässä laissa säädetty markkamäärät vastaavat vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.
